

SKL är en av huvudmännen i Institutet mot Mutor (IMM), som har till uppgift att verka för god sed i näringslivet och samhället genom att motverka användningen av mutor och andra otillbörliga förmåner som medel för beslutspåverkan. IMM har tagit fram en *Kod om gåvor, belöningar och andra förmåner i näringslivet*. Målsättningen med koden är att etablera en etisk standard där näringslivet ställer högre krav på sig än vad den svenska mutlagstiftningen gör. Detta innebär att företag som följer koden ska kunna lita på att företaget därigenom inte riskerar att bryta mot mutlagstiftningen.

IMM har instiftat en Etiknämnd som kan besluta i enskilda fall om en viss åtgärd är förenlig med koden eller inte.

Etiknämnden har nyligen på begäran av ett statligt bolag, beslutat i frågor gällande arrangemang/upplägg i Almedalen. Beslutet (2015:5) är av stort och aktuellt intresse. Beslutet i dess helhet går att hitta via följande länk, se <http://www.institutetmotmutor.se/etiknamndens-beslut>

1. Seminarium med lunch m.m.

Bolaget ställde frågan om det förenligt med Näringslivskoden att bjuda in till seminarium med koppling till bolagets verksamhet. Vissa personer bjuds in särskilt, men seminariet är också öppet för allmänheten. Deltagande är kostnadsfritt och inbjudna parter betalar själva för resa och uppehälle. Vid seminariet serveras plockmat till lunch och kaffe med matigare tilltugg på eftermiddagen. Där finns också ”giveaways” i form av minificklampa och tablettask med bolagets logo.

Enligt Etiknämnden kan det inte anses strida mot Näringslivskoden att arrangera ett seminarium på det beskrivna sättet. En enklare lunch eller kaffe med matigare tilltugg som serveras i samband med seminariet får ses som en del i arrangemanget och har i sitt sammanhang knappast något värde utöver själva deltagandet i seminariet. Det är då inte fråga om någon gåva eller belöning i Näringslivskodens mening. Detsamma gäller ”giveaways” under förutsättning att värdet är obetydligt.

SKL:s kommentar: Upplägget är vanligt förekommande i Almedalen och det är värdefullt att det har klarlagts att det är godtagbart.

2. Kvällsmingel med buffé och alkoholhaltiga drycker

Bolaget ställde vidare frågan om det är förenligt med Näringslivskoden att bjuda in till kvällsmingel i Almedalen. Någon särskilt programpunkt finns inte på minglet, utan syftet med det är att knyta kontakter och marknadsföra bolaget. Inbjudna är politiker, samarbetsparter, journalister, offentliga tjänstemän m.fl. Deltagande är kostnadsfritt, men deltagarna betalar själva resa och uppehälle. Vid minglet serveras buffé och alkoholhaltiga drycker för en uppskattad kostnad på 300 kr per person. Därutöver får deltagarna ”give-aways” i form av mindre förpackningar av gotländska delikatesser samt reklamartiklar när de lämnar minglet.

Etiknämnden konstaterar att det enligt näringslivskoden är förbjudet att lämna en förmån till den som **utövar myndighet eller beslutar om offentlig upphandling**. Det är alltså inte förenligt med Näringslivskoden att försöka påverka sådana befattningshavares beslutsfattande, vare sig genom att bjuda in dem till minglet eller genom att lämna delikatesser till dem i enlighet med frågeställningen.

SKL:s kommentar: Detta stränga synsätt när det gäller personer som svarar för myndighetsutövning eller offentlig upphandling, ligger i linje med mutbrottslagstiftningen. Även gåvor eller belöningar av mindre värde, kan vara att betrakta som en otillbörlig förmån just när det gäller denna kategori av personer.

För **andra representanter inom offentlig sektor** får frågan avgöras mot bakgrund av alla omständigheter. Etiknämnden lyfter följande omständigheter som särskilt viktiga.

(1) Värdet av förmånen: Enligt Etiknämnden kan minglet eller give-aways som de beskrivits inte anses ha ett obetydligt värde. (2) Mottagarens position: Handlar det om beslutsfattare i förhållande till bolaget påkallar det restriktivitet. (3) Förmånens art: Enligt Etiknämnden är det av betydelse om förmånen har tydligt samband med eller ingår som ett naturligt och nyttigt led i mottagarens arbete. Ett mingel kan ha kontaktskapande värde om det finns en koppling till bolagets och de inbjudnas verksamhet, men när inbjudan sprids till en vidsträckt krets framstår sådana eventuella kopplingar som tämligen lösa om inbjudan sprids till en vidsträckt krets. (4) Mottagarkrets och formerna för erbjudandet: Enligt Etiknämnden bör en förmån av evenemangskaraktär riktas till en obestämd krets av personer snarare än till särskilt utvalda personer. Etiknämnden pekar också på att det är av betydelse att förmånen lämnas öppet. I kravet på öppenhet ligger bl.a. att inbjudan bör riktas till arbetsgivaren eller uppdragsgivaren eller att denne åtminstone ska underrättas om inbjudan och få möjlighet att få inflytande över vilka personer som bjuds in.

Etiknämnden bedömer sammanfattningsvis att minglet och beskriva ”give-aways” i den beskrivna eventsituationen är förmåner som inte är förenliga med Näringslivskoden bl.a. när det gäller personer inom offentlig sektor.

SKL:s kommentar. Skälen till Etiknämndens slutsats verkar vara att värdet av erbjudandet är tämligen högt, att inbjudan är personlig och riktad bara till vissa befattningshavare, och att ”naturlig” koppling till någon nyttigt arbetsmoment saknas.

I första hand är det förstås arrangörerna av olika arrangemang och event i Almedalen som har att iaktta Näringslivskoden och att verka för "måttfullhet". Ser man det från deltagarsidan kan det ibland vara svårt att veta vad som kan komma att erbjudas på olika arrangemang. En slutsats av Etiknämndens beslut kan dock vara att anställda och uppdragstagare inom offentlig sektor bör avböja att ta emot "give-aways" av något egentligt ekonomiskt värde.

Om inbjudan är öppen så att i stort sett vem som helst kan delta, är kravet på öppenhet uppfyllt – även om det kräver förhandsanmälan. Det är då svårt att se någon koppling till en viss eller vissa personers tjänsteutövning.

Handlar det om en avgränsad krets särskilt inbjudna, kan man av Etiknämndens beslut dra slutsatsen att man bör ha ett "nyttigt" – och helst ömsesidigt – syfte med aktiviteten där den erbjudna förtäringen ter sig som ett naturligt inslag i sammankomsten. Måttfullhet kan vara ett ledord även i detta sammanhang. Råder det oklarhet om det lämpliga i att delta på en viss aktivitet, bör frågan stämmas av med arbetsgivaren/uppdragsgivaren.

3. Avslutande middag för medverkande på seminarier

Bolaget ställde också frågan om det är förenligt med Näringslivskoden att bjuda in talare och paneldeltagare på bolagets seminarier till en tre rätters middag under Almedalsveckan. Kostnaden per kuvert är ca 500 kr per person.

Etiknämnden uppfattar arrangemanget så att middagen syftar dels till att ge deltagarna ersättning för deras insatser, dels att utvärdera de seminarier där de medverkat. Så uppfattat utgör middagen inte en förmån enligt Näringslivskodens definition.

SKL:s kommentar. Även detta får anses som ett värdefullt klarläggande av vad som gäller enligt Näringslivskoden. Det finns enligt vår mening också skäl att väga in att arbetsgivaren/uppdragsgivaren regelmässigt får antas ha sanktionerat den enskildes medverkan på seminarierna.

Som avslutande kommentar bör framhållas att Etiknämndens beslut avser vad som är godtagbart enligt Näringslivskoden. Om t.ex. någon kommun eller ett landsting har riktlinjer som är strängare än så, har naturligtvis de anställda och förtroendevalda i kommunen/landstinget att hålla sig till de riktlinjerna.

/Germund